

ARVOSTELUA

Karl Kautsky. Die Agrarfrage. Eine Uebersicht über die Tendenzen der modernen Landwirtschaft und die Agrarpolitik u.s.w. Stuttgart, Dietz, 1899.*

Kautskyn kirja on — „Pääoman” 3:n osan jälkeen — uusimman taloustieteellisen kirjallisuuden merkittävin ilmiö. Marxilaisuudelta on tähän saakka puuttunut teosta, jossa olisi systemaattisesti käsitelty kapitalismia maanviljelyksessä. Nyt Kautsky on poistanut tämän aukon isokokoisen kirjansa (450 sivua) ensimmäisellä osalla, jonka otsikkona on „Maatalouden kehitys kapitalistisessa yhteiskunnassa” (ss. 1—300). Alkulauseessa Kautsky täysin oikeutetusti huomauttaa, että maanviljelyskapitalismia koskevaa tilastollista ja taloustieteellistä kuvausaineistoa on kasaantunut „suunnaton” paljous; pakoittavana tarpeena nyt on saada selville taloudellisen kehityksen „perustendenssit” tällä kansantalouden alalla, jotta voitaisiin käsittää maanviljelyskapitalismin erilaiset ilmiöt „yhden yleisen (yhtenäisen) prosessin” (eines Gesamtprozesses) „osailmiöinä”. Tosiaankin, maatalouden muodot ja maalaisväestön keskinäiset suhteet nykyajan yhteiskunnassa ovat niin äärettömän moninaisia, ettei mikään ole sen helpompaa, kuin kahmaista mistä tutkimuksesta tahansa tukussa mainintoja ja tosiasiota, jotka „vahvistavat” kunkin kirjoittajan katsomukset. Juuri tuolla keinoin on sommiteltu koko joukko päätelmiä narodnikkilehdistössämme, joka on yrittänyt todistaa talonpoikaisen pikkutalouden elinkykyiseksi ja jopa suurtuotantoa paremmaksikin maanviljelyksessä. Kaikkien näiden järkeilyjen erikoispiirteenä on se, että temmataan erillisiä ilmiöitä, siteerataan erillisiä tapauksia eikä edes yritetäkään sitoa niitä yleensä kapitalististen maiden koko agraariolojen

* — *Karl Kautsky. „Agraarikysymys. Katsaus nykyaikaisen maatalouden tendensseihin ja agrarpolitiikka j.n.e.”. Stuttgart, kustant. Dietz, 1899. Toim.*

yleiseen tilaan eikä kapitalistisen maanviljelyksen koko uusimman kehityksen perustendensseihin. Kautsky ei tee tätä yleistä virhettä. Tutkittuaan yli 20 vuoden ajan kysymystä kapitalismista maanviljelyksessä hän omaa tavattoman laajan aineiston; muun muassa Kautsky perustaa tutkimuksensa Englannissa, Amerikassa, Ranskassa (1892) ja Saksassa (1895) suoritettujen viimeisimpien maataloudellisten väenlaskujen ja kyselyjen antamiin tietoihin. Mutta hän ei kertaakaan sekaannu tosiasiajn paljouden keskellä, ei kertaakaan ole huomioimatta vähäisimmänkään ilmiön yhteyttä kapitalistisen maanviljelyksen yleiseen järjestelmään ja kapitalismin yleiseen kehitykseen.

Kautsky ei aseta eteensä sitä tai tätä osakysymystä, esimerkiksi suur- ja pientuotannon välisistä suhteista maanviljelyksessä, vaan yleisen kysymyksen siitä, valtaako pääoma maataloutta, uusiiko se siinä tuotantomuotoja ja omistuksen muotoja, ja miten tämä prosessi nimenomaan tapahtuu. Tunnustaen täysin maatalouden esikapitalististen ja ei-kapitalististen muotojen suuren osuuden nykyisessä yhteiskunnassa sekä välttämättömyyden ottaa selville, missä suhteessa nämä muodot ovat puhtaasti kapitalistisiin muotoihin, Kautsky aloittaa tutkimuksensa tavattoman selvällä ja tarkalla patriarkaalisen talonpoikaistalouden ja feodaalikauden maanviljelyksen luonnehtimisella. Todettuaan täten kapitalismin kehityksen lähtökohdat maanviljelyksessä, hän siirtyy luonnehtimaan „nykyaikaista maanviljelystä”. Ensinnäkin tätä viimeksi mainittua luonnehditaan sen teknilliseltä puolelta (vuoroviljelysjärjestelmä, työnjako, koneet, lannoitteet, bakteriologia) ja lukijan eteen kohoaa selvä kuva siitä jättiläismäisestä mullistuksesta, minkä kapitalismi on suorittanut muutamien vuosikymmenien kuluessa muuttamalla maatalouden totunnaisesta käsityöstä *tieteeksi*. Edelleen siinä tutkitaan „nykyaikaisen maatalouden kapitalistista luonnetta”,— annetaan lyhyt ja kansantajuinen, mutta mitä tarkin ja lahjakkain esitys Marxin voitto- ja korkoteoriasta. Kautsky osoittaa, että farmaritalousjärjestelmä ja hypoteekkijärjestelmä ovat vain kaksi eri muotoa siinä jo Marxin osoittamassa prosessissa, jona on maatalouden liikeyrittäjien erottuminen maanomistajista. Sen jälkeen tarkastellaan suur- ja pientuotannon välistä suhdetta, jolloin osoittautuu, että edellisen teknillinen etevämyys jälkimmäiseen verraten on epäilemätön. Kautsky todistaa

perusteellisesti tämän väitteen ja pysähtyy yksityiskohtaisesti selittämään sitä seikkaa, että pientuotannon kestävyys maanviljelyksessä ei riipu suinkaan sen teknillisestä järjestyksestä, vaan siitä, että pientalonpojat raataa rehkiävät työssä enemmän kuin palkkatyöläiset ja alentavat tarpeittensa tason näiden viimeksi mainittujen tarpeitten ja elinolojen tasoa alemmaksi. Tiedot, joita Kautsky esittää tämän vahvistukseksi, ovat erittäin mielenkiintoisia ja kuvaavia. Maataloudellisia osuuskuntia koskevan kysymyksen erittely johtaa Kautskyn siihen johtopäätökseen, että ne osoittavat epäilemättä edistystä, joskaan ne silti eivät ole siirtymistä yhteisölliseen tuotantoon, vaan kapitalismiin; osuuskunnat eivät vähennä, vaan lisäävät suurtuotannon etevämyyttä pientuotantoon verrattuna maanviljelyksessä. Järjetöntä on odottaa, että talonpoika saattaisi nykyisessä yhteiskunnassa siirtyä yhteisölliseen tuotantoon. Tavallisesti vedotaan tilastotietoihin, jotka eivät todista suurmaanviljelyksen tunkevan syrjään pienviljelystä, mutta nämä tilastotiedot osoittavat vain sitä, että maanviljelyksessä kapitalismin kehitysprosessi on paljon mutkallisempi kuin teollisuudessa. Viimeksi mainitussakin kehityksen perustendenssi punoutuu usein yhteen sellaisten ilmiöiden kanssa, kuin on kapitalistisen kotityön leviäminen y.m. Maanviljelyksessä taas pientuotannon syrjäyttämistä haittaa ennen kaikkea maaalojen rajoittuneisuus; pienten palstojen osteleminen suurtilojen muodostamista varten on kovin hankalaa: maanviljelyksen voimaperäistyessä tilan maa-alan pienentyminen voi toisinaan olla mahdollista saatavan tuotemäärän silti lisääntyessä (sen tähden tilastoilla, jotka käyttävät yksinomaan tietoja tilojen maa-alan suuruudesta, on vähän todistusarvoa). Tuotannon keskittyminen tapahtuu siten, että yksi omistaja ostaa haltuunsa monia tiloja; tällä tavalla muodostuvat latifundiot ovat kapitalistisen suurmaanviljelyksen erään korkeimman talousmuodon perustana. Ja vihdoin suurmaanomistukselle ei olisi edullistakaan syrjäyttää kokonaan pienomistusta: tämä viimeksi mainittu näet toimittaa sille työkäsiä! Siksi maanomistajat ja kapitalistit vievät usein läpi sellaisia lakeja, jotka keinotekoisesti pönkittävät pientalonpoikaista. Pienviljelys pääsee vankalle pohjalle silloin, kun se lakkaa kilpailemasta suurmaanviljelyksen kanssa, muuttuu tämän työvoimanantajaksi. Suurten ja pienten maanomistajain väliset suhteet lähenevät yhä

enemmän ja enemmän kapitalistien ja proletaarien välisiä suhteita. Kautsky omistaa „talonpoikaiston proletarisoitumisen” prosessille erikoisen luvun, jossa on runsaasti faktatietoja — varsinkin talonpoikain „sivutöistä”, s.o. palkkatyön erilaisista muodoista.

Selitettyään ne peruspiirteet, joita on kapitalismin kehityksellä maanviljelyksessä, Kautsky siirtyy todistelemaan yhteiskunnallisen talouden tämän systeemin historiallisesti ohimenevää luonnetta. Mitä pitemmälle kapitalismi kehittyy, sitä suurempia vaikeuksia kaupallinen (tavaraatuottava) maanviljelys kohtaa. Maanomistusmonopoli (maakorko), perintöoikeus, majoraatit³⁷ estävät maanviljelyksen järjestyksen. Kaupungit riistävät yhä enemmän ja enemmän maaseutua vieden maalaisväestön parhaimman työvoiman, imien yhä suuremman osan maalaisväestön tuottamista rikkauksista, josta syystä maalaisväki menettää mahdollisuuden korvata maaperälle sen, mikä siitä otetaan. Pysähtyessään varsin seikkaperäisesti käsittelemään ihmisten pakoa maalta Kautsky myöntää täysin sen, että keskikokoiset talonpoikaistaloudet kärsivät vähimmin työläisten puutetta, mutta samalla hän lisää heti, että turhaan „kelpo kansalaiset” (me voimme sanoa myös: ja venäläiset narodnikit) riemuitsevat tuon tosiasian johdosta, turhaan he luulevat näkevänsä siinä talonpoikaiston uudestisyntymisen alun, mikä kumooa Marxin teorian soveltuvaisuuden maanviljelyksen osalta. Joskin talonpoikaisto kärsinee palkkatyöläisten puutetta vähemmän kuin muut maanviljelijäluokat, niin sen sijaan se kärsii paljon kovemmin koronkiskuruudesta, verorasituksista, taloutensa epärationaalisuudesta, maan ehtymisestä, ylettömästä työntöistä ja riittämättömästä kulutuksesta. Optimistisen mielialan vallassa olevien pikkuporvarillisten taloustieteilijöiden näkökannan kumooa selvästi se tosiasia, etteivät ainoastaan maaseudun työläiset, vaan talonpoikien lapsetkin... karkaavat kaupunkeihin! Mutta erikoisen suuria muutoksia on Euroopan maanviljelysoloihin aiheuttanut Amerikasta, Argentiinasta, Intiasta, Venäjältä y.m. saapuvan halvan tuontiviljan kilpailu. Kautsky tarkastelee seikkaperäisesti, mikä merkitys on tällä tosiasialla, joka on markkinoita itselleen etsivän teollisuuden kehityksen synnyttämä. Hän kuvaillee tämän kilpailun vaikutuksesta johtunutta Euroopan viljatuotannon supistumista, maakoron alenemista ja

pysähtyy erittäin seikkaperäisesti käsittelemään „maanviljelyksen teollistumista”, mikä ilmenee toisaalta pientalonpoikien teollisena palkkatyönä ja toisaalta maatalouden teknillisten tuotantoalojen (viinanpoltto, sokerinvalmistus y.m.) kehityksenä ja jopa siinä muodossa, että jalostava teollisuus tunkee tieltään maatalouden eräitä aloja. Optimistiset taloustieteilijät, sanoo Kautsky, luulevat suotta, että nämä tällaiset muodonmuutokset Euroopan maanviljelyksessä voivat pelastaa sen kriisiltä: kriisi laajenee yhä ja voi päättyä vain koko kapitalismin yleiseen kriisiin. Tämä ei tietenkään anna missään määrin oikeutta puhua maatalouden joutumisesta perikatoon, mutta sen vanhoillinen luonne on häipynyt menneisyyteen; se on joutunut yhtämittaisen uudistumisen tilaan, joka on yleensä luonteenomaista kapitalistiselle tuotantotavalle. „Huomattavien maa-alojen käyttö maataloudellisessa suurtuotannossa, jonka kapitalistinen luonne kehittyy yhä enemmän ja enemmän; vuokrauksen ja hypoteekkien kasvu, maanviljelyksen teollistuminen,—tällaisia ovat ne ainekset, mitkä valmistelevat maaperää maataloustuotannon yhteiskunnallistumiselle”... Olisi järjetöntä luulla, sanoo Kautsky lopuksi, että yhteiskunta kehittyisi osaltaan yhteen suuntaan ja toiselta osaltaan päinvastaiseen suuntaan. Todellisuudessa „yhteiskunnallinen kehitys käy maataloudessa samaan suuntaan kuin teollisuudessakin”.

Soveltaessaan teoreettisen analyysin tuloksia agrariipolitiikan kysymyksiin Kautsky luonnollisesti vastustaa kaikenlaisia talonpoikaistalouden pönkittämis- ja „pelastamis”-yrityksiä. Ei ole ajattelemistakaan, että kyläyhteisö voisi siirtyä yhteisölliseen suurmaanviljelykseen, sanoo Kautsky (s. 338, kohta: „Der Dorfkommunismus” *; vrt. s. 339). „Talonpoikaiston suojeleminen (Der Bauernschutz) ei tarkoita talonpojan *persoonallisuuden* suojelemista (sellaista suojelemista vastaan ei kellään ole tietenkään mitään sanomista), vaan talonpojan *omaisuuden* suojelemista. Kuitenkin juuri talonpojan omaisuus onkin pääsyynä hänen köyhymiseensä ja alennustilaansa. Palkkatyöläiset ovat nykyään jo maanviljelyksessä useinkin paremmassa asemassa kuin pientalonpojat. Talonpoikaiston suojeleminen ei ole talonpoikaiston suojelemista köyhyydeltä, vaan niiden

* — „Kyläkommunismi”. *Toim.*

kahleiden suojelemista, jotka kytkevät talonpojan hänen köyhyyteensä" (s. 320). Kapitalismin aikaansaama koko maatalouden perin pohjaisen uudistamisen prosessi on vasta alulla, mutta tämä prosessi menee nopeasti eteenpäin aiheuttaen talonpojan muuttumista palkkatyöläiseksi ja voimistaen väestön pakoa maaseudulta. Tämän prosessin pidättämisyrietykset olisivat taantumuksellisia ja vahingollisia: kuinka raskaita lienevätkään tuon prosessin seuraukset nykyisessä yhteiskunnassa, niin prosessin pidättämisestä koituisi sitäkin pahempia seuraamuksia, jotka saattaisivat työtätekevän väestön entistä avuttomampaan ja toivotomampaan asemaan. Edistyksellinen toiminta nykyajan yhteiskunnassa voi pyrkiä vain lieventämään kapitalistisen edistyksen vahingollista vaikutusta väestöön, voimistamaan tämän viimeksi mainitun tietoisuutta ja sen pystyväisyyttä kollektiiviseen itsepuolustukseen. Sen tähden Kautsky vaatii liikkumisvapauden turvaamista y.m., kaikkien feodalismijätteiden poistamista maataloudesta (esim. Gesindeordnung'ien * lakkauttamista, jotka asettavat maataloustyöläiset persoonalliseen riippuvaisuuteen, puolittain maaorjuudelliseen asemaan), lapsityön kieltämistä 14 ikävuoteen saakka, 8-tuntisen työpäivän säätämistä, tiukan saniteettipoliisin asettamista, joka valvoisi työläisten asuntoja y.m. y.m.

Toivottavaa on, että Kautskyn kirja ilmestyy myös venäjänkielille käännettynä.

Kirjoitettu maaliskuussa 1899

*Julkaistu huhtikuussa 1899
alkauslehdessä „Natshalo" 4. n:rossa
Allekirjoitus: V. L. Iljin*

*Julkaistaan aikakauslehden
tekstin mukaan*

* — lakiasetukset, jotka määrittävät maanviljelijäin ja maaorjatalonpoikien väliset keskinäissuhteet. *Toim.*